

ANNE BABA TUTUMLARININ ÖZSAYGI GELİŞİMİNE VE AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ

Doğum öncesinde başlayıp, ölüme kadar değişime uğrayan bireyin ilkokula başlayana kadar %70 ile davranışlarına etkisi olan en önemli ortam ailedir. Değişim = Olumlu ya da olumsuz farklılaşma olarak tanımlanır. Bireyin kişiliğinin 3 ile 6 yaşa kadar değiştiği söylenir. Huy ise ölene kadar değişir. 6 yaşından sonra bireyin huyları değişebilir. Bir kişinin değişmeyen yanları kişilik özellikleridir. Onu o yapanlar, Girişken-İçedönük , Hareketli-Sakin gibi.

Otoriter Aile Tutumu = Sınırlar koymak ve özgürlükler tanımak önemlidir. Ancak, bu tutum sınırlar koymamızı sağlarken, çocuğun kendi bilincini kullanmasını engeller. (İnisiyatif)

İlgisiz Tutum = Sınır yoktur- Özgürlük vardır. Ancak, yönlendirilmeyen bir tutumdur. Güven duygusunda eksiklik yaratır. Çocuğun sınıra ihtiyacı vardır.

Demokratik Aile Tutumu = Hem sınırlar hem kurallar vardır. Çocuğun gelişim düzeyinde beklenti vardır.

Koruyucu Aile Tutumu = Çocukta güven duygusunu sarsar. İki yaşından itibaren sosyalleşme artarken bu tip ailelerde yetişen çocuğun becerilerini göstermesi engellenir.

Bu tutumları sergilerken anne-babanın ikisinin de aynı tutumu sergilemesi önemlidir. Tutarlı olmak da yetmez, kararlı olmak önemlidir. Bazen bu tutarlılığı çekirdek ailede sağlasak da geniş ailede sağlayamayabiliriz.

Okul öncesi dönemden başlayarak bu farklı tutumlar çocukta bocalamaya neden olur. Anne baba bu arada çözüm yollarında tıkanabilir. Anneanne ya da babaannenin bakımındaki, ya da daha önce bakımda emeği geçmiş söz sahibi büyüklerin çocuğun eğitime başlama yaşında okul ile ortak tavra getirilmesi gerekmektedir. Her ailenin bir kokusu bir havası vardır. Bu havanın okul ile uyuşması önemlidir. Bu da çocuğun yeteneklerini, yapıp- yapamayacaklarını bilip ona göre beklentileri geliştirmekten geçmektedir. Ancak, gelişimine uygun beklentiler oluşturmak şartıyla. Bebeklik döneminden itibaren çocuğumuzu gözlemleyerek, güçlü ve zayıf yanlarını fark edip, geliştirilebilir yanlarını belirlemeliyiz. Güçlü yanlarını referans alarak, hedef koymasını bu yaşlarda yönlendirmemiz önemli bir noktadır.

Bu mesleği önce devlet okullarına yürütmeye başladığım yıllarda Türkiye'nin çok

önemli liselerinden birinde çalışırken, aldığım bir telefon görüşmesini sizlerle paylaşmak istiyorum.

Arayan kişi bu okula gelen öğrencilerin hangi okullardan geldiğini sordu. Ben de Türkiye'den pek çok ilden öğrenci aldığımızı ancak, hangi ilden geldiğine göre değiştiğini belirttim. Arayan kişi İstanbul'dan aradığını söyledi. İstanbul'dan her yıl 5 ile 7 arasında öğrenci aldığımızı ancak bu öğrencilerin yıllara göre değişen okullardan geldiğini ilettim.

Çocuğunun kaç yaşında olduğunu sorduğumda ise henüz anasınıfına başlayacağını öğrendiğimde şaşkınlık içerisinde kaldım. Bu kişinin bir meslektaşım olduğunu öğrendiğimde ise şaşkınlığım iki katına çıktı. Çocuğunu gözlemlediğini ve Fen Bilimlerine yatkınlığının olduğunu ve çalıştığım okula gelmesini istediğini söyleyen meslektaşım önerim ' Doğmamış çocuğa don biçmek' yerine, ilkokul döneminde de gözlemesi ve onun kendi kararlarını verebilecek yetkinliğe geleceği yaşa kadar kaygısız bir tutum sergilemesi gerektiğini söyleyerek telefon konuşmamızı sonlandırdım.

Okulda öğrencilerimizin başarısı bizim beklentimizin altında kalabilir. Bu durumu çocuğa hissettirdiğimiz anda çocuğun özgüveni sarsılır ve motivasyonu düşer. Ancak, yapabildiklerini takdir eden, yapamadıklarını yapabilmeleri için destekleyen bir tutum etkin olacaktır. Çocukların orta yaş döneminden itibaren benlik imgesi oluşmaya başlar.

Çocuk bu imgeyi Okul-çevre ve aileden aldığı geribildirimlerle oluşturur. Bu alanlardan aldığı olumlu motivasyon çocuğun benlik saygısını geliştirir. Bu aradaki denge çok önemlidir. Yapabildiklerini aşırı ve yüksek dozda desteklemek ve ödüllendirmekte çocuğu egoizme kadar götürebilir.

Bu yaş döneminde çocuklarımıza prensesler ve kralları oluşturmak yerine gerçekçi motivasyonlar vererek gelişimlerini desteklemek önemlidir.

Gerçekçi beklenti ve gerçekçi motivasyonlar çocuğun olumlu imgesi geliştirmesi için yeterlidir.

60'dan 70'e notunu çıkararak bir çocuğa istediği model cep telefonu ya da oyuncak almak yerine bu ödülü çok daha önemli bir başarıda sunmamız daha gerçekçi olacaktır.

Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu'nda sorun, sadece akademik alanda değil, çocuğun tüm gelişim alanlarında en iyi olması beklenir. Çocukta bu tutum karşısında, kaygı gelişir ve mükemmeliyetçi kişilik özelliklerinin ilerleyen yaşlarda görülme ihtimali artar. Yaptığı hiçbir şeyde en iyiyi yakalayamayan çocukta, psikosomatik belirtiler (mide ağrıları, alerjik belirtiler) başlayacaktır. Meli-malı cümleleri çocuğun hayatını dolduracaktır. Yapmalıyım- Başarmalıyım- İstemeliyim ...gibi cümleler bireyde yasa ve kanun sözleridir. Yasa ve kanuna uymayan bireyde kendini cezalandırmaya başlar. Bu da Savaş-Kaç tepkilerine sebep olur.

Bu kadar titizlikle yetiştirdiğimiz çocuklarımızdan olumlu ve istendik davranışlar beklemekte evet çok haklıyız ancak, bunu nasıl yapacağız;

- Olumlu benlik imgesi geliştirerek
- Pozitif disiplin anlayışı kazandırarak
- Bireyin kendi sorumluluklarını bilmesine destek olarak
- Ceza ve ödülü dengeli vererek ve davranışının sonucunu yaşatarak
- İlgisiz, otoriter olmayarak
- Demokratik anne-baba tutumu sergileyerek
- Sorunlarının çözümü için ona, baş etme yöntemlerini öğretmek
- Meli-malı cümleleri yerine geniş zamanlı abilir-ebilir cümleleri kullanarak
- Onların güçlü ve zayıf yönlerini bilip, geliştirerek
- Hedef koymasına yardımcı olarak
- Maddeye de maneviyata da boğmayarak
- Hobilerini geliştirmesine fırsat tanıyarak
- Keşke-Asla kelimelerini kullanmadan, şimdi ve burada olmaya daha çok odaklanıp şimdi ne yapabilirsin sorusu ile çözümün parçası olmasını sağlayarak
- Yılmadan, vazgeçmeden, ertelemeden yaşamının sorumluluğunu almalarını sağlayarak
- İyi örnek olarak

Sağlıklı ve mutlu bireyler yaratabilmek şuan biz yetişkinlerin elindedir.

Her biri cevher olan çocuklarımızın üstündeki tozu toprağı silkeleyip, ışıklarını yansıtmasını biz sağlayacağız. UNUTMAYALIM.

Büyük Kolej PDR Koordinatör

Psikolog-Psikoterapist

Gülner İLHAN